

VERKLARING VOOR DE KERKELIJKE HUWELIJKSSLUITING

Onder redactie van

Olav Boelens, universitair docent canoniek recht aan de KTU te Utrecht;

Leny van der Heijden, als kerkelijk rechter verbonden aan het Officialaat van het Aartsbisdom Utrecht;

Ton Meijers, universitair hoofddocent canoniek recht aan de KTU te Utrecht;

Hein Paulissen, als kerkelijk rechter verbonden aan het Officialaat van het Bisdom Breda.

ALGEMEEN

Voorafgaand aan de kerkelijke huwelijkssluiting wordt onderzocht of bruid en bruidegom vrij zijn om met elkaar een kerkelijk huwelijk te sluiten (de zgn. *status liber*). Bij dit onderzoek wordt het door de Nederlandse Bisschoppenconferentie vastgestelde formulier *Verklaring voor de kerkelijke huwelijkssluiting* (verder: het huwelijksformulier) gebruikt.

Uit het ingevulde en ondertekende huwelijksformulier blijkt vanwege de rooms-katholieke kerk:

- dat personen vrij zijn om een kerkelijk huwelijk te sluiten, en

- dat de kerkelijke huwelijkssluiting daadwerkelijk heeft plaatsgevonden.

Verder worden op het huwelijksformulier andere zaken ingevuld, die voor de huwelijkssluiting van belang zijn.

(cc. 1066, 1067, 1114 CIC; De Nederlandse Bisschoppenconferentie, *Toepassingsbesluiten bij de Codex Iuris Canonici, Decreet n. 18 over het canoniek onderzoek en de huwelijksafkondigingen*)

Deze toelichting biedt een beknopte handreiking bij het gebruik van dit formulier.

Zie uitgebreider over het canoniek huwelijksrecht: A.H. Eijsink, *Hartslag van de Kerk: De Parochie vanuit kerkrechtelijk standpunt*, deel 1, Peeters, Leuven, 1995, 339-438; J.W.M. Hendriks, *Huwelijksrecht*, Canon 1055-1165 van het Wetboek van Canoniek Recht, Oegstgeest, Colomba, 1995, 153 pp.

Met eventuele vragen wende men zich tot het secretariaat van het bisdom of tot de diocesane kerkelijke rechtbank.

ADRESSEN

bisdomsecretariaten / kerkelijke rechtbanken

(lijst opnemen)

A. PERSONALIA

A.1

Invulling en ondertekening

Het huwelijksformulier dient duidelijk leesbaar bij voorkeur in blokletters te worden ingevuld.

De ondertekening vindt als volgt plaats. Met de vermelding van plaats en datum dient een handtekening te worden geplaatst met daaronder de naam van de ondertekenaar leesbaar en in blokletters. De ondertekening wordt met het ambtelijk zegel voorzien (de parochiestempel of het zegel van het secretariaat van het bisdom dan wel van de diocesane kerkelijke rechtbank).

A.2

doopbewijs

Van de bruid en/of de bruidegom dient, indien zij gedoopt zijn, een recent doopbewijs te worden toegevoegd. Een recent doopbewijs is een officieel uittreksel uit het parochiële doopregister, dat niet ouder is dan een half jaar. Een doopbewijs wordt doorgaans ook door andere christelijke kerken en gemeenschappen verstrekt.

Bij toezending van het huwelijksformulier aan het secretariaat van het bisdom of aan de diocesane kerkelijke rechtbank dienen de doopbewijzen (of een kopie daarvan) te worden toegevoegd.

A.3

plaatselijk ordinaris

In de tekst wordt meerdere malen naar de *plaatselijk ordinaris* verwezen.

De plaatselijk ordinaris is (naast de paus) de diocesane bisschop, de vicaris-generaal en de bisschoppelijk vicaris.
(c. 134, CIC)

A.4

(Nr. jaar)

De huwelijksformulieren worden in de parochie in een aparte map chronologisch gerangschikt bewaard. In de kop van het formulier wordt naast het jaar ook het volgnummer van het formulier genoteerd.

A.5

godsdienst/levensovertuiging

Zie: C.6.

A.6

vormsel

Regel is, dat de katholieke bruid en/of bruidegom voorafgaand aan het kerkelijk huwelijk het sacrament van het vormsel hebben ontvangen. Wanneer het vormsel nog niet ontvangen is, dient dit vóór de huwelijksluiting te gebeuren, als dat zonder ernstig bezwaar mogelijk is.

(c. 1065, CIC)

Hoewel het de voorkeur geniet, dat katholieken voorafgaand aan het huwelijk gevormd zijn, tast het niet ontvangen van het vormsel de geldigheid van het kerkelijk huwelijk niet aan.

B. Plaats en tijd van de huwelijksluiting, huwelijksafkondiging, burgerlijke huwelijksluiting

B.1

voorafgaande burgerlijke huwelijksluiting

Het Nederlands burgerlijk recht bepaalt, dat godsdienstige plechtigheden bij de huwelijksluiting alleen zijn toegestaan, nadat het burgerlijk huwelijk gesloten is. Voordat het kerkelijk huwelijk plaatsvindt, dient de kerkelijke bedienaar, in casu de kerkelijk huwelijksassistent (zie: F.3) derhalve te controleren, of het burgerlijk huwelijk reeds gesloten is. Overtreding van deze regel is strafbaar.

Op het formulier wordt ingevuld, waar en wanneer de burgerlijke huwelijksluiting zal plaatsvinden.

(art. 68, boek I Bw; art. 449, WSR)

Voorafgaand aan de huwelijksviering dient de kerkelijk huwelijksassistent zich ervan te vergewissen, dat de burgerlijke huwelijksluiting daadwerkelijk heeft plaatsgevonden (bijv. door het inzien van het huwelijksboekje).

B.2

de kerkelijke huwelijksluiting

Hier worden de gegevens ingevuld betreffende de plaats en het tijdstip van het voorafgaand kerkelijk huwelijk.

(Zie: F.n.1-2.)

B.3

de kerkelijke huwelijksafkondiging

Om te onderzoeken of er huwelijksbeletselen bestaan, wordt een voorgenomen kerkelijk huwelijk afgekondigd. Op die wijze zijn christengelovigen in de gelegenheid om eventuele huwelijksbeletselen die zij kennen, aan de plaatselijk ordinaris (zie: A.3) of de pastoor te melden. De melding dient voorafgaand aan het huwelijk plaats te vinden.

De huwelijksafkondiging gebeurt in de eigen parochie van de bruid en de bruidegom en in de parochie waar het kerkelijk huwelijk zal worden gevierd. De afkondigingen worden op het huwelijksformulier genoteerd.

De Nederlandse Bisschoppenconferentie bepaalt, dat de afkondiging in de vorm van een voorbede gebruikelijk is.

Om een goede reden kan de pastoor van de huwelijksafkondiging afzien. Dit is een dispensatie die op het huwelijksformulier wordt aangetekend met ondertekening (zie: A.1).

(cc. 1067, 1069, CIC; *De Nederlandse Bisschoppenconferentie, Toepassingsbesluiten bij de Codex Iuris Canonici, Decreet n. 18 over het canoniek onderzoek en de huwelijksafkondigingen*)

C. mogelijke huwelijksbeletselen

C.1

eerder kerkelijk en/of burgerlijk huwelijk

Een eerder gesloten kerkelijk en/of burgerlijk huwelijk met een andere partner staat in principe het sluiten van een kerkelijk huwelijk in de weg. Wanneer er sprake is van een eerder burgerlijk en/of kerkelijk huwelijk dient het huwelijksformulier onder E te worden ingevuld. (zie: E.1) (c. 1085, CIC)

C.2.

dispensatie en verlof

Naast een eerder gesloten huwelijk zijn er nog andere beletselen en omstandigheden die het sluiten van een kerkelijk huwelijk in de weg staan. In bepaalde gevallen kan de plaatselijk ordinaris (zie: A.3) of de Apostolische Stoel daarvan dispensereren. In andere situaties is het verlof van de plaatselijk ordinaris (zie: A.3) vereist.

Het ingevulde huwelijksformulier dient dan met een begeleidend schrijven aan het secretariaat van het bisdom (of aan de Apostolische Stoel) te worden voorgelegd (zie: A.2). In het begeleidend schrijven dient aangegeven te worden, waarin dispensatie of waarvoor verlof wordt gevraagd. De situatie moet in het kort worden uitgelegd. Het verzoek dient met redenen te zijn omkleed (motivatie).

De verleende dispensatie of/en het verlof wordt op het huwelijksformulier onder G aangetekend.

Voor het geval van dreigend stervensgevaar bestaat een aparte regeling (zie: c. 1079).

Hetzelfde geldt voor de situatie, wanneer alles voor de huwelijksviering gereed is en de huwelijksviering niet zonder waarschijnlijk gevaar voor ernstig nadeel kan worden uitgesteld (*omnia parata ad nuptias*) (zie: c. 1080).

C.3

bloedverwantschap

Een kerkelijk huwelijk tussen bloedverwanten in de rechte lijn is niet mogelijk. De rechte lijn van bloedverwantschap verbindt generaties met elkaar (grootouder ⇔ ouder ⇔ (klein)kind). Van dit beletsel wordt niet gedispenseerd.

Evenmin is een kerkelijk huwelijk tussen bloedverwanten in de zijlijn tot en met de vierde graad mogelijk. De zijlijn van bloedverwantschap brengt de familiale betrekkingen in beeld. De graden worden berekend door de lijnen van bloedverwantschap (generaties) over de gemeenschappelijke (voor)ouders te tellen. Dus: broer en zus zijn tweede graads bloedverwanten van elkaar; neef en nicht zijn vierde graads bloedverwanten; neef en tante zijn derde graads bloedverwanten. Van dit beletsel wordt tot en met de tweede graad niet gedispenseerd. De plaatselijk ordinaris (zie: A.3) kan dispensatie verlenen in de derde en de vierde graad van bloedverwantschap in de zijlijn (zie: C.2). (cc. 108, 1078, § 3, 1091, CIC)

C.4

aanverwantschap

Uit een huwelijk ontstaat verwantschap tussen de man met de bloedverwanten van de vrouw; en tussen de vrouw met de bloedverwanten van de man. De man neemt binnen de lijnen en graden van bloedverwantschap van de vrouw dezelfde positie in als de vrouw. Hetzelfde geldt voor de vrouw ten aanzien van de bloedverwanten van de man (zie: C.3).

Dit beletsel komt alleen bij tweede huwelijken voor. Een kerkelijk huwelijk is dan niet mogelijk tussen aanverwanten in de rechte lijn. De plaatselijk ordinaris (zie: A.3) kan van dit beletsel dispensereren (zie: C.2).

(Dit beletsel bestaat bijvoorbeeld wanneer een man zou willen huwen met een dochter van zijn overleden vrouw, die geen bloedverwant is, omdat de dochter uit een ander huwelijk van de vrouw geboren is; ook is er sprake van dit beletsel, wanneer een vrouw zou willen huwen met haar schoonzoon. Zie: J.W.M. Hendriks, *Huwelijksrecht*, pp. 130-131)

(cc. 1078, 1092, CIC)

C.5

adoptie

Een kind, dat naar burgerlijk recht geadopteerd is, wordt beschouwd als een kind van degene(n) die dit kind heeft (hebben) geadopteerd.

Een kerkelijk huwelijk tussen een adoptief kind en een verwant in de rechte lijn of in de tweede graad van de zijlijn is niet mogelijk (zie: C.3). Kort gezegd: een adoptief kind geniet binnen het gezin dezelfde positie als de kinderen van de ouders.

Van dit beletsel kan de plaatselijk ordinaris (zie: A.3) dispensereren (zie: C.2).
(cc. 110, 1094, 1078, CIC)

Van een adoptief kind wordt in het doopregister de naam van de adoptief ouders genoteerd. De namen van de natuurlijke ouders worden in het geheim archief van het bisdom ingeschreven. Of iemand geadopteerd is, blijkt uit het doopbewijs (zie: A.2).
(*De Nederlandse Bisschoppenconferentie, Toepassingsbesluiten bij de Codex Iuris Canonici, Decreet n. 12 over het noteren van adoptiekinderen*)

Wanneer een geadopteerde persoon een kerkelijk huwelijk wil sluiten, dient met het secretariaat van het bisdom contact opgenomen te worden. Het bisdom kan dan nagaan, of er mogelijk bloedverwantschap bestaat tussen de geadopteerde persoon en de beoogde huwelijkspartner, die het sluiten van een kerkelijk huwelijk in de weg staat (zie ook: C.2).

C.6

huwelijk met een ongedoopte, het gemengde huwelijk

C.6.a. dispensatie / verlof

Als regel geldt, dat een kerkelijk huwelijk tussen een katholieke partner en een niet-gedoopte persoon niet mogelijk is. Katholiek is degene, die in de katholieke kerk gedoopt of die na het doopsel in de katholieke kerk is opgenomen en die de katholieke kerk niet bij formele act verlaten heeft. De plaatselijk ordinaris (zie: A.3) kan hiervoor dispensatie (zie: C.2) verlenen (zie: C.2).

Voor een huwelijk tussen katholieke partner en een christelijke partner, die niet tot de rooms-katholieke kerk behoort, is het verlof (zie: C.2) van de plaatselijk ordinaris (zie: A.3) vereist.

Voor het aanvragen van dispensatie of verlof heeft de Nederlandse Bisschoppenconferentie een apart formulier vastgesteld. Er dient een pastoraal gesprek te worden gevoerd tussen de pastor en de bruid en de bruidegom. In dit gesprek komt de bijzondere aard van dit huwelijk aan de orde. Van het gesprek wordt een verslag tezamen met het aparte formulier en het huwelijksformulier aan het secretariaat van het bisdom toegezonden (zie: A.2). De verleende dispensatie of het verleende verlof wordt op het huwelijksformulier onder G aangetekend.

Voor de inhoud van het gesprek, zie: c. 1125, CIC; Fam.Cons., n. 78; Oec.Dir., nn. 143 - 160.

(cc. 1078, 1086, 1124, CIC; *De Nederlandse Bisschoppenconferentie, Toepassingsbesluiten bij de Codex Iuris Canonici, Decreet n. 19 over het verlof tot gemengd huwelijk*).

C.6.b. vorm en dispensatie van de kerkelijke huwelijkssluiting

vorm van de huwelijkssluiting

Een kerkelijk huwelijk wordt in de regel in de parochiekerk gevierd. De huwelijkssluiting vindt ten overstaan van een kerkelijk huwelijksassistent en twee getuigen plaats. Dit is de zgn. canonieke vorm van huwelijkssluiting (zie ook: F.3).

De canonieke vorm moet ook in acht genomen worden bij een huwelijk van een katholiek en een ongedoopte en bij een huwelijk van een katholiek en een niet-katholieke christengelovige.

Voor een huwelijk van een katholiek en een niet-katholieke christengelovige van een oosterse ritus wordt de canonieke vorm alleen voor de geoorloofdheid van het huwelijk in acht genomen. Voor de geldigheid van het huwelijk is de tussenkomst van een gewijde bedienaar (een priester) vereist, die de huwelijkszegen geeft. Wanneer er sprake is van een huwelijk tussen een katholiek en een niet-katholieke christengelovige van een oosterse ritus, dient derhalve hieromtrent contact opgenomen te worden met een pastor van de betreffende oosters-orthodoxe kerk.

dispensatie in de vorm

Voor een kerkelijk huwelijk tussen een katholieke partner en een ongedoopte partner of tussen een katholieke partner en een christengelovige, die niet tot de katholieke kerk behoort, kan de plaatselijk ordinaris (zie: A.3) in de canonieke vorm dispensereren (zie: C.2).

Dit is mogelijk, wanneer ernstige moeilijkheden het in acht nemen van de canonieke vorm in de weg staan. Van ernstige moeilijkheden kan o.m. sprake zijn, wanneer de niet-katholieke partner vanwege zijn/haar geloofsovertuiging onoverkomelijke bezwaren heeft tegen een huwelijkssluiting in de katholieke kerk, of wanneer ernstige moeilijkheden te verwachten zijn van de familie van de niet-katholieke partner.

Bij het verlenen van de dispensatie wordt aangegeven, op welke publieke wijze het kerkelijk huwelijk moet worden gesloten.

Het verzoek daartoe dient schriftelijk en gemotiveerd tezamen met het ingevulde huwelijksformulier aan het secretariaat van het bisdom te worden voorgelegd. De verleende dispensatie wordt op het huwelijksformulier onder G aangetekend (zie: A.2, C.2).

Naast de kerkelijke huwelijksluiting mag er geen andere religieuze huwelijksviering plaatsvinden, waarin de huwelijksconsensus wordt gegeven of vernieuwd. Evenmin is het toegestaan, dat de huwelijksconsensus door een katholieke-assisterende priester en een niet-katholieke bedienaar, die ieder hun eigen ritus voltrekken, wordt gevraagd.

(cc. 1108, 1115, 1127, 1129, CIC; *De Nederlandse Bisschoppenconferentie, Nadere concretisering van een bepaling van het Kerkelijk wetboek*)

C.7

andere beletselen

Leeftijd. Voor kerkelijke huwelijken geldt een minimumleeftijd van zestien jaar voor mannen en van veertien jaar voor vrouwen. Deze bepaling is voor de Nederlandse Kerkprovincie minder relevant, aangezien het burgerlijk huwelijk aan de kerkelijke huwelijksluiting voorafgaat en de minimumleeftijd om te kunnen trouwen naar burgerlijk recht voor zowel de man als de vrouw achttien jaar is. In de Nederlandse Kerkprovincie worden derhalve alleen personen van achttien jaar en ouder tot het sluiten van een kerkelijk huwelijk toegelaten.

(c. 1083 CIC; art. 31 boek I Bw)

Impotentie. De man en vrouw die niet in staat zijn om op menselijke wijze de geslachtsdaad te stellen, kunnen niet met elkaar een kerkelijk huwelijk sluiten. Van dit beletsel wordt niet gedispenseerd. (c. 1084, CIC).

Clerici en religieuzen: Clerici en religieuzen kunnen geen kerkelijk huwelijk sluiten. Dispensatie van dit beletsel is aan de Apostolische Stoel voorbehouden. Voor bepaalde religieuzen is de diocesane bisschop bevoegd (cc. 207, 594, 691, § 2, 1087, 1088, CIC).

Ontvoerde vrouw: Tussen de man en een ontvoerde vrouw kan geen kerkelijk huwelijk gesloten worden. Een huwelijk is alleen toegestaan, wanneer de vrouw van haar ontvoerder gescheiden en op een veilige plek vrijwillig voor dit huwelijk kiest (c. 1089, CIC).

Misdaad: Wie om met iemand te trouwen, diens huwelijkspartner of de eigen partner heeft gedood, kan niet met de beoogde persoon kerkelijk te trouwen. Hetzelfde geldt voor de situatie waarin man en vrouw in onderlinge samenwerking een huwelijkspartner hebben gedood. Van dit beletsel kan alleen de Apostolische Stoel dispensereren (c. 1090, 1078, CIC).

Publieke eerbaarheid: Het beletsel van publieke eerbaarheid betreft personen die of op basis van een naar canoniek recht ongeldig huwelijk samenleven, of in een gekend dan wel publiek concubinaat leven. De man resp. de vrouw kunnen dan geen kerkelijk huwelijk sluiten met bloedverwanten in de eerste graad van de vrouw resp. van de man (zie: C.3). Het is dan niet mogelijk, dat deze personen kerkelijk trouwen met de ouder van de partner of met een kind van de partner, dat uit een andere relatie geboren is. Voor de duidelijkheid: dit beletsel staat een kerkelijk huwelijk tussen de man en de vrouw zélf niet in de weg.

De plaatselijk ordinaris (zie: A.3) kan hiervan dispensereren (zie: C.2) (cc. 1093, 1078, CIC).

C.8

huwelijk onder voorwaarde.

Een kerkelijk huwelijk kan onder voorwaarde worden gesloten. Een voorwaarde kan alleen betrekking hebben op het verleden of op het heden. Met het schriftelijk gegeven verlof (zie: C.2) van de plaatselijk ordinaris (zie: A.3) is het geoorloofd om een huwelijk onder voorwaarde te sluiten. Het verlof wordt op het huwelijksformulier onder G aangetekend.

(c. 1102)

C.9

verlof om te assisteren

Uitgezonderd ingeval van noodzaak, heeft een huwelijksassistent (zie: F.3) het verlof (zie: C.2) van de plaatselijk ordinaris (zie: A.3) nodig:
bij een kerkelijk huwelijk van zwervers;
bij een kerkelijk huwelijk van degene die ten aanzien van een andere persoon of kinderen aan natuurlijke (onderhouds)verplichtingen uit een voorafgaande verbintenis gehouden is;
bij een kerkelijk huwelijk van degene die op publiek gekende wijze het katholieke geloof verworpen heeft;
bij een kerkelijk huwelijk van degene die door een excommunicatie, een interdict of een suspensie getroffen is (c. 1331);
voor een kerkelijk huwelijk bij volmacht (c. 1105).
(c. 1071, CIC)

D. Huwelijksintentie

Alleen door de vrije wilinstemming van bruid en bruidegom komt een huwelijk tot stand. Wanneer bruid of bruidegom of beiden te kennen geven, niet uit vrije wil voor een kerkelijk huwelijk te kiezen, dan kan de kerkelijke huwelijksluiting geen doorgang vinden. Bij twijfel dient men contact op te nemen met het secretariaat van het bisdom.

Het huwelijksformulier vermeldt de katholieke huwelijksopvatting. Het strekt tot aanbeveling, de elementen van de katholieke huwelijksopvatting bij gelegenheid van de huwelijksvoorbereiding uiteen te zetten. Wanneer bruid of bruidegom of beiden te kennen geven, geen kerkelijk huwelijk te willen, omdat met de katholieke huwelijksopvatting of met wezenlijke eigenschappen van het huwelijk niet kan worden ingestemd, dan kan de kerkelijke huwelijksluiting geen doorgang vinden. Bij twijfel dient men contact op te nemen met het secretariaat van het bisdom.
(cc. 1055, § 1, 1056, 1057, CIC; *De Nederlandse Bisschoppenconferentie, Toepassingsbesluiten bij de Codex Iuris Canonici, Decreet n. 18 over het canoniek onderzoek en de huwelijksafkondigingen*)

De bruid en de bruidegom dienen de verklaring van de huwelijksintentie te ondertekenen, tezamen met de pastoor of diens gedelegeerde (zie: A.1).

E. Eerder gesloten huwelijk(en)

Een eerder gesloten kerkelijk en/of burgerlijk huwelijk met een andere partner staat in principe het sluiten van een kerkelijk huwelijk in de weg (c. 1085, CIC).

Een huwelijk wordt ontbonden door de dood van een van de echtgenoten. Na overlijden van de echtgeno(o)t(e) is de overblijvende echtgeno(o)t(e) vrij om een nieuw kerkelijk huwelijk te sluiten.
(c. 1141, CIC)

Maar degene, van wie de partner uit een eerder burgerlijk en/of kerkelijk huwelijk nog leeft, kan niet met een andere persoon een nieuw kerkelijk huwelijk sluiten.
In dat geval kan op verzoek van die persoon de diocesane kerkelijke rechtbank een onderzoek instellen naar de geldigheid van het eerder gesloten burgerlijk en/of kerkelijk huwelijk. Als de kerkelijke rechtbank/kerkelijke rechtbanken concludeert/concluderen, dat het eerder gesloten huwelijk ongeldig is, dan is de betreffende persoon vrij om een kerkelijk huwelijk te sluiten. In bepaalde gevallen is het ook mogelijk, dat een eerder gesloten huwelijk wordt ontbonden.
Voor informatie aangaande de procedure en de duur ervan, dient contact opgenomen te worden met de diocesane kerkelijke rechtbank.

E.1

eerder gesloten huwelijk

Onder E.1.a wordt het eerdere huwelijk van de bruidegom ingevuld. Onder E.2.a het eerdere huwelijk van de bruid. Wanneer bruid of bruidegom of beiden meerdere malen gehuwd zijn, dient dit apart te worden vermeld.

De vermelding van de burgerlijke en kerkelijk huwelijksluiting en van de godsdienst of levensovertuiging van de echtgeno(o)t(e) is van belang voor de kerkelijke onderzoeksprocedure.

Wanneer het huwelijk (de huwelijken) door overlijden van de echtgen(o)t(e) is (zijn) beëindigd, dan kan de overlevende partner een nieuw kerkelijk huwelijk aangaan (zie: C.: *misdaad*).

In andere gevallen dient te worden genoteerd, wanneer naar burgerlijk recht het burgerlijk huwelijk ontbonden is. Deze informatie is voor de kerkelijke rechtbank van belang. De kerkelijke rechtbank stelt alleen een onderzoek naar een eerder burgerlijk gesloten huwelijk of een eerder burgerlijk en kerkelijk gesloten huwelijk in, wanneer het burgerlijk huwelijk naar burgerlijk recht ontbonden is. De burgerlijke ontbinding van een louter burgerlijk gesloten huwelijk betekent niet, dat de ex-partners vrij zijn om een kerkelijk huwelijk te sluiten. Voor nadere informatie hierover, dient contact met de diocesane kerkelijke rechtbank te worden opgenomen.

E.2

Ambtelijke verklaring van ongeldigverklaring of ontbinding

Onder E.1b en/of E.2b wordt de kerkelijke ongeldigverklaring of kerkelijke ontbinding van een eerder gesloten huwelijk aangetekend (zie: A.1). Doorgaans dient een uitspraak van de kerkelijke rechtbank in eerste instantie door een uitspraak van de kerkelijke rechtbank in tweede instantie te zijn bevestigd. De kerkelijke ongeldigverklaring of kerkelijke ontbinding kan uit (een) verklaring(en) van de kerkelijke rechtbank, die de bruid en/of de bruidegom hebben overhandigd, blijken. Een kopie kan aan het huwelijksformulier worden toegevoegd.

Het is ook mogelijk, dat de verklaring onder E.1b resp. E.2b door de kerkelijke rechtbank wordt ingevuld. Het huwelijksformulier dient dan met een begeleidend schrijven met de gegevens aangaande het betreffende huwelijk aan de kerkelijke rechtbank, die het huwelijk heeft onderzocht, te worden toegestuurd (A.2).

F. Ambtelijke verklaringen inzake de huwelijksluiting

F.1

buiten de parochie

Regel is, dat een kerkelijk huwelijk in de parochie van de bruid of de bruidegom wordt gevierd. Met verlof van de eigen pastoor kan een huwelijk in een andere parochie worden gevierd. Het komt ook de plaatselijk ordinaris (zie: A.3) toe om dit verlof te verlenen.

Het verlof wordt door de pastoor of diens plaatsvervanger onder F.1 aangetekend (zie: A.1). (c. 1115, CIC).

F.2

buiten de parochiekerk

Voor een kerkelijk huwelijk van twee katholieken of van een katholiek en een niet-katholieke christen geldt als regel, dat het kerkelijk huwelijk in de parochiekerk wordt gevierd. Met verlof van de pastoor of de plaatselijk ordinaris (zie: A.3) kan het kerkelijk huwelijk in een ander kerkgebouw of in een kapel worden gevierd. Met toestemming van de plaatselijk ordinaris kan een kerkelijk huwelijk op een andere passende plaats worden gevierd. Dit is o.m. het geval, wanneer het kerkelijk huwelijk in een kerkgebouw van een andere christelijke kerk of christelijke gemeenschap wordt gevierd. Het verlof wordt onder F.2 aangetekend (zie: A.1).

Een huwelijk van een katholiek en een niet-gedoopte persoon kan in een kerkgebouw of op een andere passende plaats worden gevierd.

Naast het verlof dient ook degene, aan wie de zorg van het kerkgebouw is toevertrouwd (pastoor, rector, religieuze overste), toestemming te geven.

Wanneer het huwelijk met viering van de eucharistie in een kerkgebouw van een andere christelijke kerk of christelijke gemeente plaatsvindt, dan heeft de priester het uitdrukkelijke verlof van de plaatselijk ordinaris nodig om aldaar de eucharistie te vieren. (cc. 933, 1118, zie ook: Oec. Dir., nn. 122-136, 143-160).

F.3

Kerkelijke huwelijksassistent

Voor de kerkelijk huwelijksluiting geldt de canonieke vormplicht. De canonieke vorm moet voor de geldigheid van het huwelijk in acht genomen worden. De canonieke vormplicht geldt voor kerkelijke huwelijken van personen, waarvan er tenminste één katholiek is. Katholiek is degene, die in de katholieke kerk gedoopt of die na het doopsel in de katholieke kerk is opgenomen en die de katholieke kerk niet bij formele act verlaten heeft.

Deze canonieke vormplicht betekent, dat het kerkelijk huwelijk ten overstaan van een kerkelijk huwelijksassistent en twee getuigen wordt gesloten.

De getuigen zijn degenen, die bij de huwelijkssluiting aanwezig zijn. Zij dienen te kunnen waarnemen, begrijpen en te kunnen getuigen, dat een bepaald huwelijk heeft plaatsgevonden. Uitgangspunt is, dat getuigen niet jonger dan veertien jaar zijn (cnf. c. 1550, § 1).

De huwelijksassistent is degene die namens de katholieke kerk bij de huwelijkssluiting assisteert. De plaatselijk ordinaris (zie: A.3) en de pastoor zijn ambtshalve huwelijksassistenten. De bevoegdheid van de plaatselijk ordinaris geldt voor het hele bisdom; de bevoegdheid van de pastoor voor het territorium van zijn parochie.

De personele pastoor van een personele parochie kan ambtshalve binnen de grenzen van zijn bevoegdheid assisteren bij kerkelijke huwelijke van personen van wie tenminste één van beiden tot de personele parochie behoort.

Priesters en diakens die ambtshalve geen huwelijksassistent zijn, kunnen door delegatie de assistentie-bevoegdheid ontvangen. Delegatie heeft ook de pastoor nodig, wanneer hij buiten zijn parochieterritorium (of buiten zijn rechtsbereik) wil assisteren.

De plaatselijk ordinaris of de pastoor, binnen wiens territorium of rechtsgebied het kerkelijk huwelijk plaatsvindt, kunnen delegatie verlenen.

De delegatie wordt onder F.3 aangetekend (zie: A.1)

De huwelijksviering overeenkomstig de officiële liturgische rituelen en wettige gewoontes plaats.

(cc. 1108-1111, 1117, 1119, CIC)

G. Ambtelijke verklaringen vanwege het bisdom

G.1:

Huwelijk met een ongedoopte; Huwelijk met een niet-katholieke gedoopte

(zie: C.6.a.)

G.2:

Dispensatie in de kerkelijke huwelijksvorm

(zie: C.6.b.)

G.3:

Huwelijk met een bloedverwant in de derde dan wel de vierde graad.

(zie: C.3.)

G.4:

Andere beletsel dan wel verboden

(zie: C.4-5, 7-9.)

G.5

status liber van een persoon

In G.5 wordt vanwege het bisdom ten aanzien van een bepaalde persoon verklaard, dat hij/zij vrij is om een kerkelijk huwelijk te sluiten. Dit is o.m. nodig, wanneer van een katholieke partner een recent doopbewijs ontbreekt.

Het formulier dient met een begeleidende brief aan het secretariaat van het bisdom te worden voorgelegd (zie: C.2). De plaatselijk ordinaris onderzoekt en beoordeelt, of iemand vrij is om kerkelijk te trouwen.

G.6

kerkelijk huwelijk in het buitenland

Dit onderdeel wordt ingevuld voor kerkelijke huwelijken die in het buitenland plaatsvinden.

Geen bezwaar tegen het hierboven bedoelde huwelijk.

Vanwege het bisdom wordt verklaard, dat er geen bezwaar bestaat tegen het voorgenomen kerkelijk huwelijk van de in het huwelijksformulier genoemde personen. Dit *nihil obstat* wordt door de plaatselijk ordinaris (zie: A.3) verleend en op het huwelijksformulier aangetekend.

Het gaat hierbij bijv. om twee in Nederland woonachtige personen die in het buitenland kerkelijk willen trouwen.

Verlof om in een buitenlands bisdom te trouwen.

Om in een buitenlands bisdom te trouwen is het verlof (zie: C.2) van de plaatselijk ordinaris (zie: A.3) vereist. Het verlof wordt op het huwelijksformulier aangetekend.

Dit is bijv. het geval, wanneer bruid en bruidegom in Nederland woonachtig zijn, en in het buitenland kerkelijk willen trouwen. Maar ook, wanneer een in Nederland woonachtige katholiek in het buitenland met een buitenlandse partner wenst te trouwen.

Bevestiging betreffende vrije staat van een van de partners.

Dit onderdeel betreft m.n. de situatie, dat een in Nederland woonachtige katholiek in het buitenland met een buitenlandse partner kerkelijk wil trouwen. Van de in Nederland woonachtige katholiek dient dan vast te staan, dat hij/zij vrij is om een kerkelijk huwelijk te sluiten. Maar het kan ook gaan om een voorgenomen kerkelijk huwelijk in het buitenland van twee in Nederland woonachtige personen. Ook in dit geval dient van beide personen vast te staan, dat zij vrij zijn om een kerkelijk huwelijk te sluiten. Daartoe dient het formulier voor zover het de betreffende persoon/personen en het/hun voorgenomen kerkelijk huwelijk aangaat, te worden ingevuld.

Het huwelijksformulier dient met een begeleidend schrijven aan het secretariaat van het bisdom te worden voorgelegd (zie: C.2). De plaatselijk ordinaris (zie A.3) onderzoekt en beoordeelt, of de persoon vrij is om een kerkelijk huwelijk te sluiten. Dit wordt op het huwelijksformulier aangetekend.

G.7

sanatie oftewel genezing

Ook als bruid en bruidegom de wederzijdse huwelijksinstemming geven, kan een kerkelijk huwelijk toch ongeldig zijn. Dit is het geval, wanneer er sprake is van een beletsel, waarvoor geen dispensatie is verleend (zie: C), ingeval bij de kerkelijke huwelijksluiting de vereiste canonieke vorm niet in acht genomen is (bijv. ontbreken van delegatie) (zie: F.3).

In dat geval kan, onder bepaalde voorwaarden, het huwelijk worden genezen (gesaneerd), zodat het huwelijk kerkelijk geldt. Uitgangspunt van de regeling is, dat de huwelijksinstemming voortduurt.

Het komt de diocesane bisschop toe, om een kerkelijk ongeldig gesloten huwelijk te genezen. Om te beoordelen of (de zgn.) *sanatio in radice* kan worden verleend, dient contact opgenomen te worden met het secretariaat van het bisdom (zie C.2).

(cc. 1161-1165, CIC).

H. Bevestiging van de kerkelijke huwelijksluiting

In dit onderdeel wordt bevestigd, dat de kerkelijke huwelijksluiting heeft plaatsgevonden.

Ingeval er dispensatie in de canonieke vorm is verleend, dient de reden van dispensatie te worden aangegeven. Het is ook van belang, aan te geven, dat de in de dispensatie aangegeven publieke huwelijksluiting plaatsgevonden heeft (zie: C.6b).

Bij de ondertekening dient de kerkelijk huwelijksassistent aan te geven, op welke titel (als pastoor of als gedelegeerde) hij bij de huwelijksluiting heeft geassisteerd (zie: A.1)

Indien het huwelijk in de canonieke vorm heeft plaatsgevonden, dienen ook de namen van de getuigen te worden genoteerd.

Maart 2006